

Fra juletreets historie

Av Berit Skoglund Skåtøy

Bruk av juletre, slik vi kjenner det i dag, mener man skriver seg fra Sørvest-Tyskland, fra tidlig på 1500-tallet. Andre kilder hevder at det første juletreet skulle stamme fra Riga i 1510 – og dermed faktisk ha 500 års-jubileum i år.

Jul (av norr. *Jöl* eller *jòlablót*) er et fellesnordisk navn på den opprinnelige hedenske feiringen av vintersolverv. I Skandinavia hadde man minst to slike fester, eller blot, hvert år – en ved midtsommer og en ved midtvinter. I store deler av det førkristne Nord-Europa feiret man også ved vintersolverv i siste halvdel av desember. Man feiret for et godt år og for at solen snudde og det gikk mot lysere tider igjen. De eldste av våre juleskikker stammer fra de hedenske festene – skikker som hovedsakelig dreier seg om mat og drikke. Juleølet overlevde kristningen av landet fordi folk nektet å gi avkall på det. Klokkelig nok valgte de styrende instanser å gi den gamle tradisjonen ny symbolsk mening, heller enn å avskaffe den. I mesteparten av Europa har feiringen fått et kristent navn; På engelsk brukes navnet *Christmas*, på tysk heter det *Weinachten*. I Frankrike sier man *Noël*,

Gammelt, udatert julekort. Lunagirl Images

RETURADRESSE:

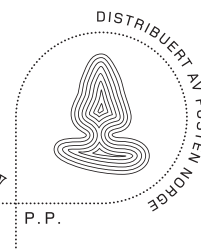
Skog og landskap,
Postboks 115,
1431 Ås

B

NORGE

P. P.

www.skogoglandskap.no, tlf: 64 94 80 00, Redaktør: Camilla Baumann, Produksjon: Svein Grønvold, Grønvolds Bildebyrå, Trykk: Follotrykk AS 2010, Opplag 3000

De første juletrærne ble pyntet med blant annet papirblomster. Foto: Berit Skoglund Skåtøy

Senere kom lys, glitter og annen pynt i tillegg. Foto: Berit Skoglund Skåtøy

men i Skandinavia har høytiden fått beholde sitt gamle navn *Jul*. Engelskmennene har faktisk bevart navnet *Yuletide* som en arkaisk form.

Juletreet

Man kan noen ganger lure på hvordan en tradisjon oppsto og hva som ligger bak den. For eksempel dette med juletrær. Hvordan kom noen på ideen å ta *et tre* inn i stuen og pynte det? Vintergrønne greiner har bestandig vært et rituellet symbol på evig liv, og ble brukt av både antikkens romere, kelterne og vikingene.

De første juletrærne ble pyntet med papirblomster, kaker og frukt. Senere kom både lys og glitter i tillegg. Juletreskikken spredte seg fra by til by og fra land til land fra 16- og 1700-tallet. Til Sverige skal juletreet ha kommet allerede på 1700-tallet. Det første juletreet i Danmark skal ha blitt pyntet i 1811. Den første skildring av et norsk, pyntet juletre skal stamme fra fengselsdirektør Richard Petersen i Oslo. Han har skrevet ned et barndomsminne fra året 1822.

Juletreskikken spredte seg ikke helt uten motstand. Det var faktisk ganske stor

skepsis til denne nymotens skikken med å pynte et tre fra skogen og stille det på hedersplassen i stuen. Først da embetsmenn, prester og storbønder begynte å bruke juletrær spredte skikken seg til middelklassen. De som har bidratt mest til å spre juletreskikken, har vært lærere som var ivrige med å arrangere juletefester. På begynnelsen av 1900-tallet ble det vanlig med juletrær i mange norske hjem, mens det var mer sjelden i skoggløse strøk. I dag vil nok de fleste av oss mene at det ville bli en litt stusselig jul uten juletre?

Juletre som gave til vennskapsbyer

Etter andre verdenskrig er det blitt vanlig at byer gir juletrær i gave til hverandre. Oslo kommune har hvert år siden 1947 gitt et juletre til London. Treet settes opp på Trafalgar Square. Trondheim kommune sender hvert år et juletre til Hamburg. Hvert år siden 1949 har Bergen kommune sendt et juletre til Newcastle. Den aller første julegranen som skulle til Newcastle ble hentet ut fra Isdalen for vel 60 år siden. Den gang var det ingen krav om at kranbil måtte kunne komme frem til feltet, så treet ble båret frem til nærmeste bilvei av rundt 30 mennesker. Alt gikk som smurt!

Forskning på juletrær

For å få best mulige juletrær, er vi avhengige av forskning. Siden tidlig på 1980-tallet har Skog og landskap drevet omfattende forskning på juletrær og juletre dyrking. Forsøkene er gjennomført i hele landet. Resultatene er publisert og er tilgjengelige på Skog og landskaps nettside.

Vil du vite mer? Les om juletrær i Juletre-guiden på www.skogoglandskap.no

Kontakt forfatteren:

berit.skatoy@skogoglandskap.no